

A bölcsészkaron hallgatnak a múzsák?

(...) Tarján Tamás adjunktus mérgesen jön ki a folyosóra. Magyar-történelem szakosokat felvételiztetett.

- Harmincnyolcból ötven értek el száz pont fölötti eredményt! Közülük egy volt kiemelkedő, a többi épp, hogy tudta az anyagot. Általános összefüggéseket nem látnak meg, a művészeteket nem tudják összekapcsolni, mert nem képesek korokban gondolkodni. Nem merem megkérdezni tőlük, hogy például Goethe és Tolsztoj találkozhatt-e, mert fogalmuk sincs, ki mikor élt. Móricztól semmit nem olvastak, és el mernek jönni felvételizni! Úgy hiszik, a bölcsészkar alkalmas hely a tengésre-lengésre, itt zavartalanul el lehet tölteni öt évet. Elképesztő, hogy honnan jönnek ide: egészségügyi, mezőgazdasági, faipari iskolából. De nem az iskolákban van a hiba, sokkal inkább a tudatlan jelentkezőkben. Teljesen tanácstalanok. Igaz, a kar öt évet ad a döntésre, és ez jó. Mert aki itt végez, lehet szépirod, szerkesztő, fordító, könyvtáros. Csak attól még nem lesz bölcsész valaki, hogy tud három verset ki-vülről, és megnyerte az iskolai szavalóversenyt!... Nekem mindezek mellett a legnagyobb gondom, hogy leszűkül a középiskolai tananyag, és például a centenáriumi évében nem kérdezhetem meg egy bölcsészkarra jelentkezőtől: ki volt Kassák Lajos!

A szemináriumi termekben „felvételi vizsga” feliratú táblák láthatók.

A magyar-történelem szakos felvételizők átjavították. Így: Fejvételí vizsga.

Halálfejet és keresztbe tett lábszárcsontokat rajzoltak rá.

*

Negyedik napja folynak már a felvételi vizsgák magyar irodalom-magyar nyelv szakon.

- Tavaly is meghirdettük a szakot - mondja Kiss Jenő dékánhelyettes -, de nem tudtuk beindítani. Pedig négyszeres volt a túljelentkezés. Hungarológusokat szeretnénk képezni a legmagasabb fokon, bár ezt az elnevezést nem használjuk pejoratív hangzása miatt. Szükség volna képzett szakemberekre a külföldi magyar intézeteknél, a minisztériumokban, a tömegkommunikáció mögötti hálózatban, közművelődési intézeteknél. De sajnos a középiskolák rosszul értelmezik a szakot. Nem a legkiválóbb gyerekeket küldik, akik jönek magyarból és nyelveket is beszélnek, hanem azokat, akik két szakra képtelenek volnának felvételi vizsgát tenni.

Tarnai Andor professzor a bizottság elnöke.

- Három nap alatt a 38 jelentkezőből egyetlen egyet javasoltunk felvételre! Ez a fiú egészen kiváló volt. 58 pontot hozott az iskolából, jó volt mindkét írásbelije és kitűnő a szóbelije. A többiek...? Tegnap például ketten nem jöttek be, kettőnek elégtelen lett az írásbelije, kettő a szóbelin felelet közben visszalépett. Nagyon gyengék... E pillanatban ismét úgy tűnik, hogy az idén sem indul magyar irodalom-magyar nyelv szak!

- Milyen nyelvészeti folyóiratokat ismer? - kérdezi Juhász Dezső adjunktus egy nyelvtanból felvételizőtől.

- Semmilyen.

- Mi szeretne lenni?

- Nyelvész!

Margócsi István adjunktus magyar irodalom-ból tesz fel kérdéseket.

- Mikor élt Berzsenyi Dániel?

- A XVI. században.

- És Kölcsey Ferenc?

- A XVII. században.

- Miért jelentkezett a szakra?

- Hogy behatóbban tudjam tanulmányozni a magyar irodalmat.

A dékánhelyettes szavai jutnak eszembe: az elnevezést majd megoldjuk, csak indulna be a szak...

(...) Németh Lajos professzor a művészettörténeti tanszék vezetője mondja:

- Amióta én felvételiztetek, ilyen rossz átlag még nem volt. Négy nap alatt mindössze kettőt sikerült felvételre javasolnunk. Most érződik a tönkretett általános és középiskolai oktatás hatása. Az örökös reform, az örökös tankönyvcseré ez eredményezte. A történelemtanítás katasztrofális. Identitásról beszélnek, és évekig nem volt kötelező érettségi tárgy a történelem! A gyerekek nem olvasnak, vagy ha elolvasnak is egy-egy könyvet, nem tudják, hogy ki írta. Nem járnak múzeumokba, érdeklődési körük beszűkül. Mindehhez a televízió antikulturális műsorai is hozzájárulnak. Művészettörténet szakra jönnek, de ha az alkalmassági vizsgánál eléjük tesztünk egy-egy képet, amelyet nem is kötelező felismerni, csak stílusát meghatározni, gyakran összevissza forgatják, és azt mondják, jaj nem is tudom hogy nézzem. Vallási műveltségük abszolút nincs, a Jézus az Olajfák hegyén című képre azt mondják, ez a feltámadási jelenet, mert alvó alakok láthatók a képen. Minimális önkritikájuk sincs! Maximum 60 pontot hozhatnak az iskolából, de jelentkeznek 38-40 ponttal is! Pedig a bölcsészkarra 50 pontnál kevesebb „hozott” ponttal bekerülni nagyon nehéz. Megkérdeztük tőlük, milyen műemlékeket látnak az iskolájuk körül, és fogalmuk sincs róla. Valaki, aki itt dolgozik a 100 éves éterem közelében, és nap mint nap elmegy mellette, nem tudja, hogy ez egy gyönyörű barokk épület.

Szürkék, jellegtelene a felvételizők. Boldogok vagyunk, ha egy-kettő akad, akire emlékezünk a felvételi után is. Mert szerencsére, azért akadnak ilyenek. Esélyegyenlőség? Nincs ilyen! nyelv szakosoknál látjuk, hogy milyen előnyben vannak a külkereskedelemben, a diplomáciai szolgálatban dolgozók gyermekei és azok, akiknek rokonai vannak külföldön. De az a furcsa, hogy ezek a gyerekek a szakpár másik tárgyából is felkészültebbek (...)

Nem. Nincs esélyegyenlőség (...) Mert mindig kell és szerencsére van is egy-két olyan hallgató, aki tovább viszi majd a szakmát. De sajnos az ilyen fiatal ma egyre nagyobb ritkaság. (...) Több az állás, mint a végzett hallgató. Csak, mint ahogy a múzeumok nincsenek megbecsülve Magyarországon, úgy a fiatal szakemberek sincsenek. Sajnálom, szívből sajnálom a fiatalokat (...)

A felvételi vizsgák ötödik napján Fülöp Lajos adjunktust kérem, hogy mondja el véleményét a magyar nyelvtan vizsgákról.

- Tagja voltam a bizottságnak, amely összeállította a kérdéseket. Nagyon vigyáztam arra, hogy a középiskolai tantervi követelményeket ne lépjk túl a kérdések. Meg kell állapítanom, hogy a gyakorlatra több időt kellene fordítaniuk a felvételizőknek, mert az elemzések, az alany, állítmány kikeresése, a szószervezetek minősítése, általában az elemzőkészségük gyenge. A leíró nyelvtani anyaghoz kapcsolódó nyelvhelyességi és helyesírási ismereteik is lehetnének szilárdabbak. A 713 magyar dolgozat átlagpontszáma: 7,5. Valamivel gyengébb, mint az előző évi átlag.

Weber Antal professzor, tanszékvezető egyetemi tanár így foglalja össze a felvételi vizsgák tapasztalatát.

- A túlképzés és az alulképzés paradox jelenségeivel állunk szemben, mely jelenség az önálló gondolkodást agyonnyomja. Sajnos, minden tárgyat aprólékosan, részletbe menően akarnak tanítani az iskolában, ahelyett, hogy az ismeretek azon elengedhetetlen lényegét tanítanák meg, amely kiterjeszthető, kiszélesíthető. A nagy ismeretanyag lényegre redukálása nagyon nehéz.

A fiatalok nem tanulnak latint. Ennek pusztító hatása van a történelemben és az irodalomban. A nemzetközi szakterminológiát vagy mondják, mint a papagájok, és nem tudják, mit jelentenek a szavak, vagy ha tudják is, nem mondják ki rendesen, beletörök a nyelvük. Ritkaság a valamelyest is önálló gondolkodás. Ennek hiánya kialakulatlan egyéniségeket takar, 18 évesen természetesen még nem bontakozhat ki teljesen az egyéniség, de a mostani felvételizők 18 éves korukhoz képest is kialakulatlanok, világidegenek. Maguk sem tudják pontosan, mit akarnak. Sokan egészen más területekről jöttek, jelentkeztek a karra. Feltűnő, hogy anyag tudásuk mennyire nem megalapozott. Feleletük mechanikus. Ha belekérdezzük az anyagba, feleletüket nem tudják folytatni. Ha nem úgy kérdezzük, mint a középiskolákban, megzavarodnak.

A hozott pontok egy csomó tárgy jegyéből állnak össze. A bölcsészkarra jövők hozzák például a matematika osztályzatuk pontját is. Hogy mi összefüggés van az irodalom és matematika között, arra én még nem jöttem rá. Szerintem, csak miniszterialisan van összefüggés. Azt mondják, így megelőzhető, hogy szakbarbárok legyenek az emberek. Ez sikerült. De csak a szakot kerültük el. A többi maradt.

Értékzavarba került egy társadalmi rend, a fiatalság nem tudja hová helyezni magát, a közműveltségben igen erős az aránytalomlás, az erkölcsi kvalitások nincsenek megalapozva, a tudást, a képzettséget szemmel láthatóan az állam sem tartja prioritásnak, mit várhatunk hát az ifjúságtól? Én sajnálom őket. De mi oktatók mindnyájan szánjuk ezt a semmibe kivetett ifjúságot.

Mint tanár, a hozott pontszámoktól függetlenül ki tudnám választani a megfélelőket. Még egy eretnek gondolatom is támadt: egyszer már a fogadó intézmény döntse el, hogy kire van szüksége. Az anyag tudása legyen a döntő, és ne befolyásolja azt az iskolából hozott pontok száma. Mert a gyakorlat azt mutatja, hogy nem ez a tudás igazi fokmérője. Épp ezért az egyénnek nagyobb autonómiát kellene kapnia.

El kell azonban ismernem, hogy az idei felvételi vizsgák azt mutatják: nem a jelenlegi felvételi rendszer miatt nem kerülnek be a jelentkezők.

Az újságíróknak már csak egyetlen kérdése maradt: mindezért ki a felelős?

Erős Ágota